

Å høre til – hele livet

HLFs handlingsprogram 2018-2021

Innholdsfortegnelse

HLFs strategi	4
HLFs strategimodell	8
Organisasjonsarbeidet i HLF	9
Likepersonarbeidet vårt	11
Interessepolitikk	12
Forskning og utvikling	16
HLF Briskeby	17
Fra handlingsprogram til årsplan	18

Lagarbeid for hørselssaken

Hørsel er folkehelseutfordring nummer én

I 2020 passerer vi 1 million hørselshemmede i Norge. Det å følge opp hørselshemmede i alle fasene av livet er en nøkkel til god folkehelse: Barn som får god lyd, blir trygge og kompetente både språklig og sosialt. Ungdom skaffer seg utdanning og arbeid. Voksne beholder og utvikler seg i jobben. Eldre sikres god livskvalitet og kan bo trygt og lenger i eget hjem. Hørselshemmede som ikke oppdages og følges opp, risikerer dårlig fysisk og psykisk helse, i tillegg til sosialt og økonomisk utenforskap. Manglende tilrettelegging og universell utforming diskriminerer hørselshemmede, og samfunnet mister mennesker som kunne ha bidratt til fellesskapet. Det er derfor god samfunnsøkonomi og folkehelse i målrettet forebygging, behandling og rehabilitering.

Hvordan bidrar og påvirker HLF samfunnet?

HLF skal gjøre hverdagen enklere for hørselshemmede gjennom frivillig arbeid, politisk påvirkning og egne hørselsfaglige tilbud. Vårt frivillige arbeid spenner vidt. Vi tilbyr hørselshjelpere og andre likepersoner, jobber med forebyggende innsats i barnehager og skoler, og arrangerer informasjonsmøter. Vi jobber både lokalt og sentralt. Sammen utfordrer vi folkevalgte og myndigheter til å forbedre rettighetene og tilbudet til hørselshemmede. Vi jobber også hele tiden med å utvikle vårt eget hørselsfaglige bidrag i regi av HLF Briskeby kompetansesenter AS (HLF Briskeby). Samlet sett sitter HLF på et unikt grunnlag av erfaringer og kunnskap som kan identifisere behov og bidra til å finne de gode løsningene. Vi er raskt ute med å fange opp nye utfordringer og peke på mulige løsninger. Det gjelder for eksempel innen folkehelseområdet aldring.

Ny forskning viser at behandlet hørselstap hos eldre gir ni prosent mindre risiko for å utvikle demens. Andre områder der det legges vekt på kunnskapsbasert påvirkning, er oppvekst og utdanning og yrkesliv. Også på disse viktige områdene er vi i HLF med på å identifisere hva som hemmer og fremmer inkludering og deltakelse.

Samhandling og brukermedvirkning på alle plan

Vi går inn i en tid med store strukturelle endringer som regionalisering og sammenslåing av fylkeskommuner. I tillegg skal kommunereformen settes ut i livet. Et viktig prinsipp i kommunereformen er samhandling. Samhandlingen skal skje mellom nivåer og på tvers av sektorer og profesjoner. FN-prinsippet om brukermedvirkning og de frivillige organisasjonenes medinnflytelse er grunnleggende for reformen: *Ingenting om oss uten oss*. Målet er rettighetsfestede helhetlige tjenestetilbud med brukeren i sentrum. Her må vi kjenne vår besøkestid. Prosessen med å slå sammen kommuner og fylker roper på lagarbeid for hørselssaken, der vi bør samarbeide nært og målrettet med utgangspunkt i handlingsprogrammet. For å lykkes med påvirkningsarbeidet vårt må vi samordne innsatsen på alle plan – lokalt, på fylkesnivå, sentralt gjennom arbeidet i de faste utvalgene, HLFs sekretariat og i sentralstyret. Dessuten er det avgjørende å involvere det hørselsfaglige miljøet, tjenesteapparatet og interesseorganisasjoner på en god måte.

Forbundsleder Morten Buan

HLFs strategi

I strategien vår har vi fire fokusområder som henger tett sammen:

- *forebygging*
- *behandling og rehabilitering*
- *universell utforming og tilgjengelighet*
- *opplæring og utdanning*

De seks valgte målområdene våre støtter opp under fokusområdene:

- *interessepolitikk*
- *organisasjon og likepersonarbeid*
- *brukermedvirkning*
- *synlighet og omdømme*
- *forskning og utvikling*
- *HLF Briskeby*

Fokus- og målområdene er forankret i HLFs formål, visjon og verdier. Det samlede bildet er visuelt fremstilt på side åtte som HLFs strategimodell. På side syv er de fire fokusområdene dessuten tydeliggjort med egne symboler.

Nedenfor utdypes de ulike elementene i strategimodellen, med fokusområdene og de valgte målområdene. De andre målområdene beskrives i egne kapitler. Til slutt presenteres den nøkkelrollen frivilligheten spiller i strategien vår.

Formål, visjon og verdier

HLF jobber for at hørselshemmede skal få bedre livskvalitet, bli mest mulig selvhjulpne, og oppnå full likestilling og deltakelse i alle deler av livet. Ved siden av å styrke hørselshemmedes rettigheter driver HLF holdningsskapende arbeid, blant annet ved å bekjempe fordommer mot hørselshemmede og informere og drive med forebyggende arbeid. Vår visjon er en enklere hverdag for hørselshemmede og mindre hørselsskader og hørselstap i befolkningen. Kjerneverdiene våre – *engasjement, kunnskap og omsorg* – speiler måten vi ønsker å fremstå og arbeide på.

Forebygging

HLF ønsker å fokusere på forebygging for å bidra til å forhindre hørselsskader og hørselstap. Forebyggende arbeid står sentralt i folkehelsearbeidet vårt, som blant annet omfatter oppvekst og utdanning, yrkesliv og eldreområdet. Alle ledd i organisasjonen bidrar i dette arbeidet. HLF lokalt fremmer godt lydmiljø i barnehager og skoler, deltar aktivt i Hvert øre tellerkampanjen og er til stede på musikkfestivaler med informasjon, testutstyr og ørepropper. De faste utvalgene gir brukere og myndigheter informasjon og anbefalinger om forebygging og helse. HLF sentralt utvikler og driver forebyggingsprosjekter og samarbeider med Folkehelseinstituttet som kartlegger hørselshemming og hørselsskader i befolkningen. Dette gjør vi for å sikre at staten tar ansvar for treffsikker forebygging innen hørselsområdet. HLF Briskeby bygger opp kunnskap og utvikler metoder som gjør det lettere for hørselshemmede å være i arbeid. Det forebyggende arbeidet vårt er også holdningsskapende arbeid. Innen oppvekst og utdanning har HLF dokumentert store utfordringer knyttet til mobbing og utenforskap. Disse utfordringene er også relevante innenfor yrkeslivet og eldreomsorgen. Vi tar tak i dette gjennom dokumentasjon, informasjonsarbeid og målrettet påvirkning.

Behandling og rehabilitering

HLFs behandling- og rehabiliteringsfokus, som også omfatter habilitering, skal sikre målretting og styrking av det folketrygdfinansierte tjenestetilbudet til personer med hørselsutfordringer og behov for myndiggjøring og mestring. I handlingsprogramperioden ser vi store utfordringer på to felt: *helse* (kommunereformen på toppen av samhandlingsreformen, eldrebølgen, kommunal kompetanse på hørsel, kapasitet og kvalitet ved hørselssentralene, samhandling mellom primær- og spesialisthelsetjenesten m.m.) og *arbeidsliv* (sammenslåing av hjelpemiddelformidling og

rådgivningstjenester i NAV, tilskuddsordninger m.m.). I tillegg til å dokumentere behovene og beskrive gode løsninger i påvirkningsarbeidet er det naturlig for oss å bidra med egne tjenester. Det gjelder særlig innen rehabilitering. HLF Briskeby har spisskompetanse på hørselsfaglige tilbud om rehabiliteringsforløp og videregående opplæring. HLFs mange hørselshjelpere og likepersoner når fram til hørselshemmede og nærpersoner over hele landet. Vårt samfunnsbidrag på dette området er stort, og er en vinn-vinn-situasjon for oss og det offentlige. Det er fire hovedgrunner til at vi ønsker å være tjenesteleverandør. Først at vi har et helt unikt grunnlag med fagfolk og frivillige for å utvikle og tilby treffsikre tjenester. Dernest kommer egenverdien av frivillig arbeid, og den betydningen motiverte frivillige har for hele organisasjonen. Videre at det vi leverer har en funksjon som kvalitativ veiviser for det offentlige. Endelig at aktiviteten frembringer kunnskap som er svært nyttig i påvirkningsarbeidet. I handlingsprogramperioden ønsker vi spesielt å følge opp statens ambisjon om å øke den kommunale kompetansen på hørsel som ledd i det nasjonale folkehelsearbeidet.

Universell utforming og tilgjengelighet

HLFs fokus på universell utforming og tilgjengelighet spiller en nøkkelrolle for å sikre at hørselshemmede blir inkludert og får delta i samfunnet på lik linje med alle andre. Mens behandling og rehabilitering legger vekt på å sette individet i stand til å komme tilbake til normal-samfunnet, har universell utforming som utgangspunkt at løsninger i samfunnet skal være utformet slik at de inkluderer alle. For eksempel gagnar god akustikk i et rom ikke bare hørselshemmede – som trenger det – men også alle andre. Det gjelder for eksempel personer med konsentrasjonsvansker og barn med normal hørsel, som trenger en god del flere desibel enn voksne for å oppfatte tale skikkelig. God akustikk gir også voksne som

hører normalt, økt lyttekomfort, noe som fremmer konsentrasjon, hukommelse og overskudd. Der universell utforming ikke er mulig eller tilstrekkelig, må vi sikre tilgjengeligheten for hørselshemmede med egne tiltak, for eksempel teleslynge. Teleslynge krever individuelt tilpasset høreapparat for å være til nytte. Et alternativ er lydutfjenningsanlegg og teleslynge i rom med god akustikk. En slik løsning gagnar alle. Lydutfjenningen sikrer ofte at teknologien vedlikeholdes og faktisk brukes. HLF har opparbeidet unik kunnskap om betydningen av universell utforming og tilgjengelighet, blant annet ved å dokumentere brukererfaringer, påvirkningsarbeid og medeierskap i rådgivningsfirmaet Universell Utforming AS. Informasjons- og påvirkningsarbeidet inn mot ansvarlige folkevalgte og myndigheter blir sentralt her, særlig innen oppvekst og utdanning, yrkesliv, kultur og samferdsel. Et viktig poeng er at det som regel er kostnadseffektivt å planlegge for universell utforming og tilgjengelighet, mens det er nokså kostnadsintensivt å korrigere ekskluderende løsninger. Selv om regjeringens mål er «et samfunn der alle kan delta», er det helt klart en vei å gå før universell utforming og tilgjengelighet får den statusen og gjennomslagskraften området fortjener. For å komme dit er det naturlig for HLF å bygge allianser med relevante aktører, spesielt på rettighetsområdet, all den tid dagens lovregulering på området er for svak.

Opplæring og utdanning

HLF har dokumentert at hørselshemmede barn løper en større risiko enn sine medelever for å bli mobbet i hjemskolen. Vi har også fått frem forskning som forteller at barnehager og skoler ikke klarer å sikre alle hørselshemmede barn normert læringsutbytte, god sosial deltakelse og brukervedvirkning. Funnene taler sitt tydelige språk om at overgangen fra spesialskoler til integrert opplæring og utdanning foreløpig ikke fungerer etter intensjonen for hørselshemmede

barn. Det svikter på mange områder, så som teknisk tilrettelegging, akustikk, klassestørrelse, lærerkompetanse, holdninger, skoleledelse, overganger og tilgang på nødvendige spesialpedagogiske tjenester i hjemskolen. Det er dessuten identifisert utfordringer knyttet til sammenhengen mellom hjemskolen og korttidsopphold ved kompetansesentre og knutepunktskoler, og når det gjelder bistand fra og samhandlingen mellom Statped, PPT og hørselsentraler. All denne dokumentasjonen om forholdene for hørselshemmede barn under opplæring og utdanning, gir HLF et godt kunnskapsmessig utgangspunkt for påvirkningsarbeid på området. Her pågår det omfattende vurdering- og beslutningsprosesser på nasjonalt nivå. Utfallet av disse vil være bestemmende for hørselshemmede barns rettigheter og muligheter til inkludering i morgendagens barnehager og skoler. HLF jobber målrettet for å bedre hverdagen til hørselshemmede barn under opplæring og utdanning, blant annet ved å delta i offentlige høringsprosesser og dialog med vårt skolepolitiske nettverk. Utvikling av saker i sosiale medier og redaksjonelle mediesaker inngår som en naturlig del av dette arbeidet. Tilsvarende gjelder for det frivillige engasjementet som er rettet inn mot hørselshemmede barn i barnehage og skole ute i organisasjonen.

Synlighet og omdømme

HLF er landets største brukerorganisasjon innenfor folkehelseområdet. I tillegg til påvirkning gjennom formelle politiske og administrative kanaler, bygger vi omdømme og er synlige med tydelige budskap i media. Fokus i media gir gehør for våre kampsaker overfor politikere og myndigheter. Mediehåndtering spiller en viktig rolle for å kunne påvirke og skape handlingsrom. Vår målrettede bruk av kampanjer øker, det gjør også bruken av sosiale medier som kanal for å skape engasjement og dele kunnskap. Den rivende utviklingen på kommunikasjonsfeltet

krever at vi er profesjonelt rigget for å være i front. Digitaliseringen utfordrer oss som forbund og stiller krav til at vi evner å sette dagsorden på egne plattformer, som www.hlf.no, nettavisen vår og på Facebook. Vår troverdighet her ligger i at vi benytter forskningsbasert kunnskap og kompetanse i tillegg til hørselshemmedes egne erfaringer i kommunikasjonsarbeidet vårt. Hele HLF bidrar med å få frem stemmer og historier som selger budskapet vårt på en god, kunnskapsrik og informativ måte. HLFs synlighet og omdømme som folkehelseaktør bygges og styrkes ved å formidle kjerneverdiene våre. Det skjer i møtet mellom HLF og omverdenen. Hvert enkelt møte – for eksempel når frivillige står på stand lokalt, eller når forbundsledelsen blir intervjuet på Dagsrevyen – er avgjørende for omdømmet vårt. Gjennom alle disse gode møtene løfter vi HLF sammen!

Brukermedvirkning

Staten har sluttet seg til FNs prinsipp om brukermedvirkning: *Ingenting om oss uten oss*. Dette betyr at enkeltpersoner og brukerorganisasjoner skal bli hørt i relevante saker. Alle hørselshemmede har krav på å bli hørt i sin sak. HLF fungerer som talerør for hørselshemmede som gruppe. Vi bidrar både organisatorisk og politisk, i tillegg til at vi i en del saker følger opp enkeltpersoner. I handlingsprogramperioden er det spesielt viktig å sikre at medlemmene våre kommer inn i kommunale råd og utvalg, slik at vi best mulig kan medvirke i prosessen med å slå sammen kommuner og fylker. Det er derfor viktig med god kommunikasjon og samarbeid med FFO på alle nivåer i HLF.

Frivillig arbeid for hørselssaken

HLFs mange frivillige – tillitsvalgte, hørselshjelpere og andre likepersoner i tillegg til brukermedvirkere – utgjør grunnmuren i organisasjonen vår. Frivilligheten er en viktig drivkraft i

HLF som vi ønsker å verne om og legge til rette for. Ved siden av å utføre et omfattende organisatorisk arbeid som sikrer medlemmene våre gode møteplasser og organisasjonen et levende medlemsdemokrati, leverer HLFs tillitsvalgte og andre frivillige flere utadrettede aktiviteter. Frivillig mobilisering knyttet til nasjonale kampanjer og aksjoner går hånd i hånd med utallige initiativ ute i organisasjonen, innen informasjon, forebygging og påvirkning. I handlingsprogramperioden er det to utviklingsmuligheter som stikker seg ut. Den første handler om å være på tilbudssiden i prosessen med å slå sammen kommuner og fylker. Den andre dreier seg om å supplere eksisterende arbeidsmetoder med nye. Vi har positive erfaringer med å rekruttere frivillige til å bidra i arbeidsgrupper knyttet til avgrensede oppgaver. Det er også mye å hente på å sikre

grunnleggende ferdigheter i bruk av sosiale medier, for å gjøre arbeidet med informasjon, forebygging og påvirkning lettere, billigere, mer treffsikkert og synlig for medlemmer, allmennheten og relevante beslutningstagere.

Nærpersoner

Hørselstap medfører konsekvenser for kommunikasjon. Det berører i stor grad pårørende og andre nærpersoner, og gir utfordringer i familielivet og nære relasjoner. Erfaringene viser at pårørende og andre nærpersoner i liten grad er delaktige i hørselshemmedes rehabilitering. Pårørende og andre nærpersoner er en ressurs for den hørselshemmede, og medvirker til bedre utbytte av rehabiliteringen samt bidrar til frivillig innsats for HLF.

Symboler for fokusområdene

Universell utforming
og tilgjengelighet

Behandling og
rehabilitering

Forebygging

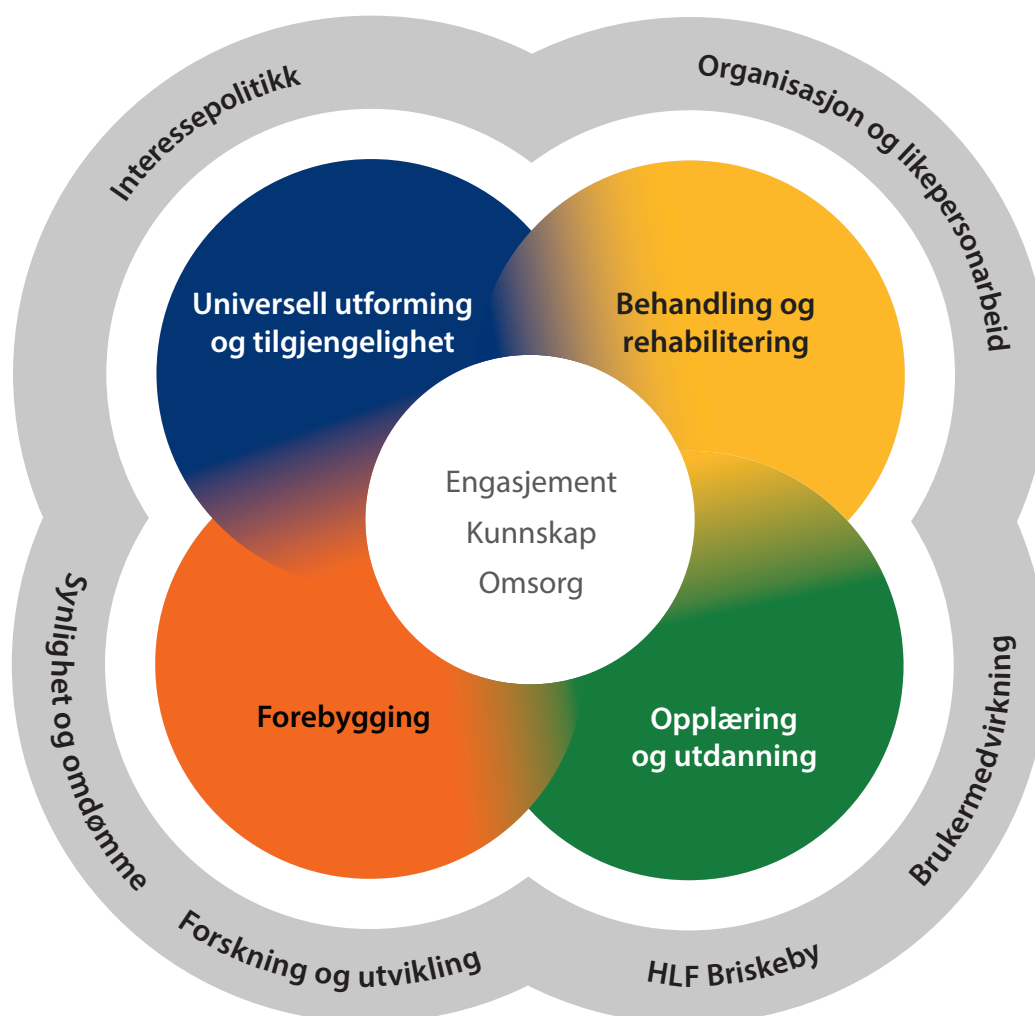

Opplæring og
utdanning

HLFs strategimodell

Vi skal gjøre hverdagen enklere for alle landets hørselshemmede, og forebygge hørselstap og hørselsskader i befolkningen: Din hørsel – vår sak!

Organisasjonsarbeidet i HLF

I handlingsprogramperioden skal frivillighet og brukermedvirkning vies særlig oppmerksomhet, både i organisasjonsarbeidet, overfor medlemmene og utad. I dette arbeidet ønsker vi både å styrke de møteplassene, metodene og tilbudene vi allerede har – og utvikle nye. Målet er å være så profesjonelle på frivillighet og brukermedvirkning at HLF alltid er det naturlige førstevalget for hørselshemmede og nærpersoner, frivillige og ansvarlige myndigheter. Vi trenger brukermedvirkning innen oppvekst og utdanning, yrkesliv, helse, kultur, byplanlegging og transport. Dette vil vi bidra til! I denne sammenheng er det også av betydning å se på en fornyelse av lokallagenes virksomhet, funksjon og rolle for å få mer robuste og aktive lokallag.

Nedenfor har vi listet opp målene for organisasjonen. Målene står i *kursiv* og beskriver det sluttresultatet vi ønsker å oppnå. Det gjelder også andre steder i dokumentet.

Organisasjonskunnskapen i lokal- og fylkeslagene

Hvis våre frivillige skal utvikle seg og bli motiverte, må vi være tydelige på hva vi forventer av hverandre. Frivillige må få gode forutsetninger for å løse klart definerte oppgaver. I arbeidet er det viktig å inspirere og motivere hverandre. Mange blir frivillige fordi de ønsker å gjøre en forskjell for andre som har lignende utfordringer, samtidig som de ønsker å utvikle seg selv. Dette er flott, og vi i HLF skal verne om og legge til rette for dette så godt vi kan.

Lokal- og fylkeslagene skal ha denne kompetansen innenfor organisasjonskunnskap:

- ledelse
- økonomi
- bruk av IT som arbeidsverktøy
- studiarbeid
- rekruttering
- etablering av gode møteplasser
- oppfølging av likepersoner

- oppfølging av brukermedvirkere
- samarbeid i grupper/teamutvikling

Organisasjonsutvikling

HLF skal være ledende innen organisasjonsutvikling. Dette er en forutsetning for å være mest mulig på ballen under større samfunnsendringer, for eksempel politiske reformer. HLF er en lærende og samhandlende organisasjon. Kombinasjonen av kontinuitet og fornyelse, som er tydelig forankret i kjerneverdiene våre, er oppskriften på suksessen vår. Organisasjonen må være til stede der beslutningene tas. I handlingsprogramperioden gjelder det blant annet prosessen med regionalisering, fylkessammenslåinger og kommunereform.

Alle ledd i HLF bidrar til å utvikle organisasjonen:

- Alle ledd har kompetente valgkomiteer.
- HLF-skolen har et lederprogram og et opplæringsprogram for lokallag og fylkeslag.
- Fylkeslagene fungerer godt i rollen som støtte for lokallagene.
- Fylkeslagene organiserer og følger opp fylkeskontaktene.
- HLF sentralt sikrer at organisasjonen gjen-speiler den politiske beslutningsstrukturen.
- Vi har tydelige sentrale retningslinjer for nye lokale aktiviteter.

Frivillighet

Vi skal utvikle tilbudet for å delta i frivillig arbeid:

- HLF arbeider for å få tiltak innen helsefremmende fysisk aktivitet.
- HLF har tilbud som er tilpasset ung/voksen-gruppen.
- HLF har tilbud som er tilpasset yrkesaktive.
- Pårørende og andre nærpersoner er en naturlig del av det frivillige arbeidet.

Brukermedvirkning

Slik skal vi styrke brukermedvirkningen i HLF:

- *Det er utviklet kurs i brukerrepresentasjon i offentlige verv, både basiskurs (grunnkurs) og fagkurs i hørsel.*
- *Det er tilbud om veiledning til oppnevnte brukerrepresentanter.*
- *Det er utviklet informasjon om brukermedvirkning for pasienter.*
- *Det er lagt til rette for å skape arenaer for samarbeid, informasjonsutveksling og kontakt på brukermedvirkningsområdet.*

Påvirkningskunnskap

Lokallag og fylkeslag påvirker på en kompetent måte gjennom nettverk og kunnskap på relevante felt:

- *lokalpolitikk og lokalbyråkrati*
- *kommunal hørselsrehabilitering*
- *HLF Briskebys kompetanse, rolle og tilbud*
- *forebyggingsaktiviteter*
- *media, inkludert sosiale medier*
- *brukermedvirkning*

Rekruttering i lagene

Vi ønsker aktiv rekruttering i alle ledd:

- *Vi har utviklet og tatt i bruk en effektiv medlemspleiemodell for å rekruttere frivillige lokalt.*
- *Fylkeslag og lokallag har tilgang på rekrutteringsmateriell.*
- *Det er et særlig fokus på å rekruttere ressurspersoner i alderen 35–60 år.*
- *Lokallag og fylkeslag har gode tilbud og møteplasser som treffer nye medlemmer.*
- *Potensielle frivillige følges opp med sikte på verv, tiltak og prosjekter.*

De faste utvalgene i HLF

HLF har seks faste utvalg: HLF Tinnitusutvalget, HLF Arbeidslivsutvalget, HLF CI-utvalget, HLF Ménièreutvalget, HLF Foreldre/barn-utvalget og HLF Hørselsutvalget. Utvalgene arbeider ut fra HLFs formålsparagraf og handlingsprogram, i likhet med våre lokallag og fylkeslag.

Utvalgene er et naturlig knutepunkt opp mot de tillitsvalgte i fylkeslagene og likepersonene i lokallagene, i tillegg til at de er knyttet til HLFs sentralstyre gjennom hovedutvalget:

- *HLFs seks faste utvalg supplerer og er pådrivere på hver sine områder. De ivaretar brukerkompetansen i sin medlemsgruppe ved å ha oversikt over situasjonen, behovene, interessene og tilbudet. Utvalgene styrker mangfoldet i HLF.*
- *De faste utvalgene er ansvarlig for å følge opp, ha dialog med og gi informasjon til fylkeskontaktene, og de kaller inn til ett årlig møte/kurs.*
- *Hovedutvalget, som ledes av nestlederen i sentralstyret og ellers består av lederne av de faste utvalgene, er et rådgivende organ for sentralstyret.*

Likepersonarbeidet vårt

I tillegg til hørselshjelpenes innsats for de som bruker høreapparat, har HLF tilbud om likepersoner til sterkt tunghørte/døvblitte, CI-brukere (voksne og barn), tinnitusrammede, personer med Menieres sykdom, foreldre/barn, hørselshemmede i yrkesaktiv alder, hørselshemmede med flerkulturell bakgrunn, nærpersoner og ungdom (HLFU). Tilbudet varierer noe for hver av disse gruppene. Uansett gruppering er det et stort behov for nye likepersoner. En viktig utfordring fremover blir derfor å rekruttere, følge opp og videreutdanne hørselshjelpere og andre likepersoner.

Kunnskapsrike og motiverte likepersoner som deler HLFs verdier og visjon, er den beste garantien for et attraktivt likepersontilbud og sterkt omdømme. Dette fremmer også det gode samarbeidet med kommunene. Våre hørselshjelpere, sammen med andre likepersoner og lokallagene, har tilbud til enkeltpersoner, driver lokalt interessepolitisk arbeid og har tilbud til kommunenes hjemmetjenester, eldreinstitusjoner, barnehager og skoler/SFO/AKS. Dette er et viktig supplement til profesjonell lokal hørselsomsorg og kommunenes eget støyskadeforebyggende arbeid.

Likepersoner og fylkeskontakter

- *HLF har nok sertifiserte hørselshjelpere og øvrige likepersoner i hvert enkelt lokallag.*
- *HLF har fylkeskontakter i alle fylkeslag.*
- *HLF driver systematisk rekruttering og oppfølging av personer med flerkulturell og samisk bakgrunn.*

Samarbeid med kommunen

- *Hørselshjelpere og øvrige likepersoner samarbeider nært med kommunens helse-tjenester, hørselskontakter og andre etater, for eksempel om oppvekst og skole.*

Interessepolitikk

HLFs formål er å arbeide for at hørselshemmede får bedre livskvalitet, blir mest mulig selvhjulpne, og oppnår full likestilling og deltakelse i alle deler av livet. HLF skal drive holdningsskapende arbeid, blant annet ved å bekjempe fordommer mot hørselshemmede og informere og drive med forebyggende arbeid.

For å skape endring må vi drive politisk arbeid. *Politikk er å prioritere, og interessepolitikk er å sørge for å bli prioritert.* Det handler om å si fra, påpeke feil og mangler, gi råd og opplyse om lovverk og rettigheter. Alle kan drive interessepolitisk arbeid og være med og utgjøre en forskjell der de bor. Interessepolitisk arbeid foregår på alle plan i HLF. Alle hørselshemmede har sin historie, sine erfaringer og opplevelser – dette er verdifulle interessepolitiske bidrag.

Viktig prinsipp for brukermedvirkning: Ingenting om oss uten oss

Brukermedvirkningsprinsippet *Ingenting om oss uten oss* står sentralt i HLF. Dette understreker at det ikke bare er de personlige erfaringene og historiene som er viktige for å skape endringer. Hørselshemmede skal selv være med på å definere løsningene for en bedre hverdag. Brukermedvirkning innebærer at hørselshemmede har rett til å medvirke – og skal involveres. Brukeren er en likeverdig partner i diskusjoner og beslutninger som angår både individet og gruppen funksjonshemmede.

- *HLF har brukermedvirkere som er gode samarbeidspartnere for å utvikle et inkluderende samfunn og et godt tjenestetilbud.*
- *HLF har et godt brukernettnettverk som deler erfaringer og informasjon.*
- *HLF er representert i kommunale, regionale og statlige råd og utvalg, samt i helseforetakenes brukerutvalg.*

Det er forskjell på å ha rett – og få det

Det norske lovverket skal gjenspeile FN-konvensjonen for personer med nedsatt funksjonsevne. Hørselshemmede skal ha mulighet til full deltakelse i samfunnet. FN-konvensjonen bekrefter at menneskerettighetene også gjelder for funksjonshemmede. Dette innebærer lik rett til en hverdag fri for diskriminering, og lik tilgang til utdanning, arbeid og kulturtilbud. En stor utfordring er at det å ha rett ikke alltid innebærer å få rettighetene oppfylt.

- *Norske myndigheter gir FN-konvensjonen forrang og følger opp konvensjonen i aktuelt lovarbeid.*
- *Diskrimineringslovverket har blitt styrket, og grensene for usaklig forskjellsbehandling har blitt tydeligere.*
- *Nasjonale lover og forskrifter styrker hørselshemmedes rettigheter og sikrer at disse etterleves: Hørselshemmede skal ikke bare ha rett, men også få rett.*

Universell utforming og tilgjengelighet for et inkluderende samfunn

Målet med universell utforming og tilgjengelighet er at samfunnet skal utformes slik at alle kan delta på lik linje. Det er en menneskerett å få delta i samfunnet. Universell utforming krever politisk vilje, handling og prioritering. Manglende universell utforming og tilgjengelighet skaper hindringer som begrenser friheten til hørselshemmede, og setter i ytterste konsekvens tryggheten til hørselshemmede i fare. Universell utforming og tilgjengelighet innebærer at omgivelser, informasjon, kommunikasjon, teknologi og tjenester er utformet slik at de kan brukes og oppfattes av alle, også hørselshemmede, for eksempel at informasjon gis auditivt (hørbart), visuelt (synlig) og taktilt (følbart). Mangel på universell utforming og tilgjengelighet er diskriminering.

Nødvarsling, kommunikasjon og informasjon

- *Nød- og befolkningsvarsling er universelt utformet. Informasjon om sikkerhet og beredskapsplaner ivaretar hørselshemmedes behov.*
- *Kontakten med nødmeldesentralene er universelt utformet og tilgjengelig for alle.*
- *Varslinger og nødmeldinger i samferdselssektoren er universelt utformet.*
- *Statens og kommunenes tjenestetilbud, inkludert informasjon og kommunikasjon rettet inn mot befolkningen, er universelt utformet.*
- *Utviklingen av ny teknologi, som velferdsteknologi, digitale læringshjelpemidler og talegjenkjenningsteknologi, prioriteres og er universelt utformet.*

Bygg

- *Bygg er universelt utformet, med optisk nødvarsling og visuell informasjon.*
- *Barnehager og skoler er universelt utformet med god akustikk og gode lysforhold som gir best mulig læringsforhold.*
- *Alle skoler har installert lydutfjævningsanlegg i alle undervisningsrom.*

Kultur og samfunnsliv

- *Alt audiovisuelt innhold er tekstet på fjernsyn og nett.*
- *Taleoppfattelse i audiovisuelle produksjoner er prioritert, og bakgrunnsstøyen er redusert.*
- *Offentlige arrangementer, for eksempel større begivenheter som kultur- og idrettsarrangementer, blir tekstet og/eller skrivetolket.*

Å høre til – hele livet

HLF jobber for at alle med nedsatt hørsel skal ha lik rett til å delta i samfunnet. Universell ut-

forming reduserer gapet for å delta, men for mange vil det likevel være nødvendig med tilgjengelighetstiltak og/eller individuell tilrettelegging. Det skal være naturlig å være åpen om sitt hørselstap uten å være redd for utestengelse eller oppleve ubehag knyttet til det å kreve sin rett.

FN-konvensjonen slår fast at alle barn har rett på utdanning i det vanlige utdanningssystemet. For HLF betyr det at alle barn og unge har rett til å gå på sin nærskole, delta i undervisningen og ha en trygg sosial hverdag på skolen. Hørselshemmede har rett til å delta i høyere utdanning og arbeidsliv og ha en hverdag fri for diskriminering. Eldre har rett på en trygg og aktiv alderdom. Likeverdig deltakelse i utdanning, arbeidsliv og i det sosiale livet krever at det er mulig med individuell tilrettelegging. For å sikre god oppfølging i hverdagen er det nødvendig at alle kommuner har tilstrekkelig kompetanse på hørsel og kunnskap om hørselshemmedes behov, og at hørselstap avdekkes så tidlig som mulig. Mangel på individuell tilrettelegging er diskriminering.

- *Fordommer mot og stereotypier om personer med hørselstap er nedbygget.*
- *Å være åpen om sitt hørselstap er mulig uten å være redd for diskriminering og utestengelse.*

En trygg oppvekst og et godt læringsmiljø

- *Hørselshemmede barn og unge får tilrettelagt undervisning og spesialpedagogisk støtte i barnehage og skole, og har en trygg, sosial og inkluderende hverdag.*
- *Barnehager og skoler samarbeider for å sikre gode overganger for barn med hørselshemming.*
- *Foreldre med hørselshemmede barn får nødvendig hørselsfaglig veiledning om språkopplæring som sikrer god språkutvikling hos barna deres.*

- *Det er blitt utdannet flere audiopedagoger rettet inn mot barnehage, skole og PPT.*
- *Hørsel er innarbeidet i læreplanene til utdanning av lærere og helsepersonell.*
- *Oppvekst og utdanning sikres gjennom integrert opplæring i grunnskolen.*
- *Oppvekst og utdanning sikres i en eventuell omorganisering av Statped.*
- *Oppvekst og utdanning sikres gjennom hørselsfaglig kompetanse i PPT.*
- *Oppvekst og utdanning sikres ved tale-språklige rettigheter.*
- *Det er oppnevnt en ad hoc-arbeidsgruppe under HLF Foreldre/barn-utvalget, som sikrer at hørselshemmede barn og unge får raskere og bedre oppfølging uansett hvor de bor.*

Unge voksnes deltakelse i samfunnet

- *Overgangen fra videregående til høyere utdanning og videre til arbeid sikres gjennom god karriereveiledning og kunnskap om rettigheter og riktig tilrettelegging for hørselshemmede.*
- *Utdanningsinstitusjoner har en handlingsplan for hørselshemmede studenter.*
- *Psykososiale tilbud rettet inn mot studenter er tilgjengelig for hørselshemmede.*

Hørselshemmedes deltakelse i arbeidslivet

- *Hørselshemmede får god oppfølging og nødvendig tilrettelegging til å stå i arbeid.*
- *Arbeidslivets parter har god kunnskap om hørselshemmedes behov for tilrettelegging og arbeider aktivt for å inkludere hørselshemmede i arbeidslivet. Hørselshemmede er sosialt inkludert på sin arbeidsplass gjennom et godt psykososialt arbeidsmiljø.*

- *Hørselshemmede blir ikke diskriminert i ansettelsesprosesser, fordeling av arbeidsoppgaver og forfremmelser.*
- *Hørselshemmede får tilbud om omskolering når det er nødvendig for å kunne stå i arbeid.*

Eldre

- *Hørselshemmede eldre har rett til hjelpemidler og tolk, også når behovet melder seg etter pensjonering eller fylte 67 år.*
- *Hørselstap hos eldre følges opp, og det tilbys tiltak for å avhjelpe kommunikasjonsvansker ved å styrke ferdigheter på kommunikasjon og samhandling, selvstendighet og kognitiv funksjon.*
- *Primær- og spesialisthelsetjenesten har kunnskap om sammenhengen mellom ubehandlet hørselstap og utviklingen av demens og dårligere kognitiv funksjon og livskvalitet.*

Behandling og rehabilitering

Alle skal ha lik tilgang til helsetjenester. Derfor må hørselstap oppdages tidlig, og det må være korte ventetider for utredning, oppfølging, tilpasning av høreapparat og tildeling av hørselstekniske hjelpemidler. Tilbud innen behandling, mestring og rehabilitering må være godt og individuelt tilpasset. Det må også være godt samarbeid mellom kommunene, primær- og spesialisthelsetjenestene for å sikre at hørselshemmede faktisk får det tilbudet de har krav på.

Tidlig diagnostisering og behandling

- *Nyfødtscreeningen omfatter alle barn og bruker beste tilgjengelige metode.*
- *Alle barn blir hørselstestet på helsestasjonen før skolestart.*

- Ventetid på tildeling av høreapparat er maks tolv uker i alle deler av landet.
- Arbeidstakere tilbys hørselstesting som en del av bedriftshelsetjenesten.
- Alle over 60 år blir jevnlig tilbudt hørselstest for å avdekke hørselstap tidlig.

Høreapparater, hørselstekniske hjelpemidler og tolking

- Høreapparater og tekniske hjelpemidler er finansiert av folketrygden og gratis for brukeren. Tildelingen av høreapparater og hjelpemidler møter brukernes behov. Alle brukere og nærpersoner får god opplæring og oppfølging i å ta i bruk høreapparat og hørselstekniske hjelpemidler, og tilbud om tolk og tilpasningskurs.
- Alle som trenger det får tilbud om tilpassede reserveapparater.
- Alle hørselshemmede med tolkebehov får oppfylt sin lovfestede rett til dette.
- Hjelpemiddelsentralene og andre statlige etater utvikler tjenestetilbud som er like over hele landet.
- Hjelpemiddelsentralene har nødvendig hørselsfaglig kompetanse.
- Det er maks seks måneders ventetid for CI-operasjon.
- Alle som kan ha nytte av tosidig CI, får tilbud om det.
- CI-opererte får oppgradert CI-prosessorne sine hvis det kan forbedre livssituasjonen deres vesentlig.
- Alle CI-opererte får tilbud om lyttetrening fra kommunen av audiopedagog eller logoped.

Kommunalt helsetilbud

- Hørselshemmede har tilgjengelige og gode tilbud innen behandling, mestring og rehabilitering.
- Alle kommuner har hørselskontakter med hørselsfaglig kompetanse.
- Alle sykehjem har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse om hørselshemmedes utfordringer, høreapparater og hørselstekniske hjelpemidler, i tillegg til tilgjengelige samtaleforsterkere.

Forebygging

- For HLF er det viktig at staten, partene i arbeidslivet, kommunene og andre bidrar til å forebygge hørselsskader. I dag er det mange som påføres hørselsskader unødig gjennom lite systematisk folkehelsearbeid på hørselsfeltet. Folkehelsearbeid handler om å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel. HLF arbeider blant annet for å sikre alle rett til et godt lyd miljø i barnehage, skole, oppvekst- og bomiljø og på arbeidsplassen.
- Det offentlige har tatt ansvar for støyskade-forebyggende arbeid i barnehager, skolefritidsordning og skoler.
 - Hørselsrelaterte lidelser er en del av offentlige befolkningsundersøkelser, og det gis statlige midler til å forske på økt kunnskap om årsaker til og omfanget av støyrelaterte hørselsskader og tinnitus.
 - Partene i arbeidslivet har god kunnskap om støy og prioriterer støyforebyggende arbeid. Åpne kontor- og undervisningslandskap unngås. Helsemyndighetene har kunnskap om sammenhengen mellom fritidsstøy og hørselsskader.

Forskning og utvikling

HLF driver et omfattende strategisk samarbeid innen forskning og utvikling. Vi har en ledende rolle i Norsk audiologisk samarbeidsutvalg (NASU), der profesjonsforeningene og brukerorganisasjonene på hørselsområdet møtes jevnlig. Nettverksrelasjonene til sektorens profesjonsutdanninger og andre- og tredjelinjetjenester er gode og utvikles hele tiden. HLF er også engasjert ut over landegrensene gjennom internasjonale paraplyorganisasjoner.

Prosjekter

Gjennom ExtraStiftelsen sikrer vi omfattende prosjektvirksomhet i det hørselsfaglige miljøet, blant annet hos HLF Briskeby. Vi har oppnådd gode resultater innen informasjon, dokumentasjon og metodeutvikling. Pågående prosesser med å slå sammen fylker og kommuner, og folkehelseutfordringer knyttet til en befolkning med flere og høyere andel eldre, gjør at det i tillegg trengs økt satsing på forskning og utvikling lokalt. Det er i kommunene folk bor og skal rehabiliteres.

- *Det stimuleres til forskning og utvikling rettet inn mot (inter)kommunal hørselsrehabilitering.*
- *Det er et betydelig volum på forskning og utviklingsprosjekter finansiert av ExtraStiftelsen.*

Kvalitetsarbeid innen hørselsområdet

Hørselsomsorgen blir stadig mer utfordret på effektivitet, både i daglig drift og ved omorganiseringer. Det er ingen automatikk i at produktivitet ses i sammenheng med kvaliteten på tjenestene. For å sikre god balanse i dette bildet er det behov for å dokumentere tjenestetilbudene som ledd i kvalitetsarbeidet.

- *HLF har utredet og bidratt i utviklingen av pilotprosjekt om et kvalitetsregister for hørselssentraler og ØNH-avtale-spesialistklinikker.*

- *HLF har utredet kvalitetsregistre for hørselshemming innen områdene oppvekst og utdanning, yrkesliv og psykisk helse.*
- *HLF har brukt sitt lederskap i NASU til å øke bevisstheten om betydningen av systematisk kvalitetsarbeid innen hørselsomsorgen, særlig på høreapparatområdet.*

Internasjonalt arbeid

Som en naturlig oppfølging av kjerneverdiene våre engasjerer HLF seg også utenfor landets grenser.

- *Vi er pådriver i Nordisk Audiologisk Sällskaps (NAS) arbeid for å dokumentere erfaringer og sikre kvalitetsarbeid i hørselsomsorgen.*
- *Vi har formannskap i Nordiska Höreskadades Samarbetskommitté (NHS) 2017–2019.*
- *Vi deltar og driver påvirkningsarbeid inn mot EU gjennom styreverv i European Federation of Hard of Hearing People (EFHOH).*

HLF Briskeby

HLF Briskeby kompetansesenter AS (HLF Briskeby – morselskap) eies av HLF og består av Briskeby videregående skole AS (Briskeby vgs.), HLF Briskeby – rehabilitering og utadrettede tjenester AS (HLF Briskeby RUT) og HLF Briskeby – forskning og utvikling AS (HLF Briskeby FoU). Opplæring, tilbud og tjenester i regi av HLF Briskeby er landsdekkende. Målgruppen er hørselshemmede unge og voksne som baserer kommunikasjonen sin på talespråket, deres nærpersoner og aktuelle fagmiljøer. Virksomheten skal samle, utvikle og dele hørselskompetanse gjennom opplæring, rehabilitering, kursvirksomhet og veiledning. Driften finansieres gjennom offentlige avtaler.

Opplæring

- *Briskeby vgs. ble godkjent som friskole i 2012 og er finansiert gjennom friskoleloven. Skolen har 146 godkjente heltidsplasser.*
- *HLF har vært pådriver for å videreutvikle skolen med økte utdanningsmuligheter og flere elevplasser for å gi elevene større valgfrihet.*
- *Antallet elever ved skolen er opprettholdt gjennom sosiale medier og direkte markedsføring.*
- *Skolen har sikret et godt læringsmiljø for elever med hørselsutfordringer.*
- *Det er etablert et første år/forkurs som et forsterkningstiltak for elever som trenger det. Forkurset skal styrke de unges forutsetninger for videre utdanning og fremtidig yrkesdeltakelse.*

Tjenester til unge og voksne

- *Tilpasningskurs gjennom NAV er blitt videreutviklet med utgangspunkt i kunnskapsbasert praksis, og tilbys til utvalgte nye målgrupper.*
- *Tilbudet om å yte tverrfaglig spesialiserte rehabiliteringstjenester er blitt videreutviklet og godt forankret i totalavtalen med Helse*

Sør-Øst. Det er etablert døgntilbud, og totalavtalen brukes fullt ut. Individuelle tilbud rettet inn mot CI-gruppen har økt.

- *Det er inngått en langvarig og forutsigbar avtale med Utdanningsdirektoratet om utadrettede tjenester for unge som baserer kommunikasjonen sin på talespråket, før, under og etter videregående opplæring – blant annet tilbud til lærlinger.*
- *Kommunal hørselsrehabilitering: Gjennom flere prosjekter har det blitt utviklet gode metoder for kompetanseheving i kommunene, og det er grunnlag for å finansiere tjenester som HLF Briskeby RUT yter til kommunene.*

Dokumentasjon og utvikling

- *HLF Briskeby FoU har utviklet og satt i drift gode interne systemer for dokumentasjon til bruk i planlegging, rapportering og anbud i tillegg til forskning hos eksterne fagmiljøer.*
- *Den interne prosjektutviklingen er samordnet.*
- *Samarbeidet med høyere utdanningsinstitusjoner i Norge og utlandet er videreutviklet.*
- *Det er innledet samarbeid med Helse Sør-Øst om å utrede muligheten for å søke status som «nasjonale kompetanse-tjenester for hørsel».*
- *Hørselskompetanse og erfaringer er utvekslet mellom Norge og Malawi, og partnerskolene har fått ny kunnskap.*

Kompetansedeling

- *HLF Briskeby er landets fremste kompetansesenter og videregående skole innenfor feltet hørselstap med fokus på talespråklig tilnærming.*
- *Effektdokumentasjon av metoder og tiltak er blitt brukt løpende til å dele oppnådde resultat i Norge og utlandet.*

Fra handlingsprogram til årsplan

Handlingsprogrammet skal brukes aktivt på alle plan i HLF som utgangspunkt for årsplanarbeidet. Sentralstyret og HLFs sekretariat styrer strategisk etter målene i handlingsprogrammet. HLFs sekretariat rapporterer på måloppnåelse til sentralstyret, med utgangspunkt i en egen årsplan. Også lokallagene, fylkeslagene, de faste utvalgene og HLF Briskeby trenger egne årsplaner som er forankret i handlingsprogrammet. Årsplanene lages av og gjennomføres i det enkelte organisasjonsledd. HLFs sekretariat er ansvarlig for å legge forholdene til rette for dette gjennom informasjon og gjennom opplæring og veiledning i årsplanarbeid.

Det er ikke meningen at alle organisasjonsledd skal jobbe med alt i handlingsprogrammet, men velge ut det som prioriteres, og jobbe målrettet med det.

Årsplanarbeid og innsatsgrupper

En god årsplan krever at man løfter opp utvalgte mål fra handlingsprogrammet og sørger for at frivillige og andre ressurser får jobbe med disse satsingsområdene det aktuelle året. En effektiv måte å nå definerte mål på er å opprette innsatsgrupper. En innsatsgruppe skal løse en aktuell og avgrenset oppgave som er forankret i handlingsprogrammet. Flere lokallag bruker denne arbeidsmetoden i forbindelse med Hvert øre teller-kampanjen som inngår i vårt arbeid for å forebygge hørselsskader og styrke HLFs omdømme. Metoden er også godt kjent fra det lokale frivillige forebyggende arbeidet i barnehager og på musikkfestivaler.

Mal for bruk av handlingsprogrammet

Det er laget en enkel mal for å ta i bruk handlingsprogrammet i årsplanarbeidet til HLFs lag og faste utvalg. Malen egner seg også godt for å gjennomføre et avgrenset tiltak med en innsatsgruppe. Malen er lett tilgjengelig på www.lydgangen.no og enkel å bruke.

- *Alle HLFs lokallag, fylkeslag og faste utvalg har tatt i bruk handlingsprogrammet og lager egne årsplaner som er forankret i handlingsprogrammet.*
- *HLFs sekretariat legger til rette for temasatsinger i lokallagene, for eksempel Hvert øre teller-kampanjen eller teleslyngegeriljaen.*

HLF

Hørselshemmedes Landsforbund

Din hørsel - vår sak

Postboks 6652 Etterstad | 0609 Oslo

Brynsveien 13 | 0667 Oslo

Tlf: 22 63 99 00

e-post: hlf@hlf.no | www.hlf.no

